

Der har været en flygtningelejr i Gudum.

En næsten glemt del af Gudums historie

Beviser

Et gammelt luft foto

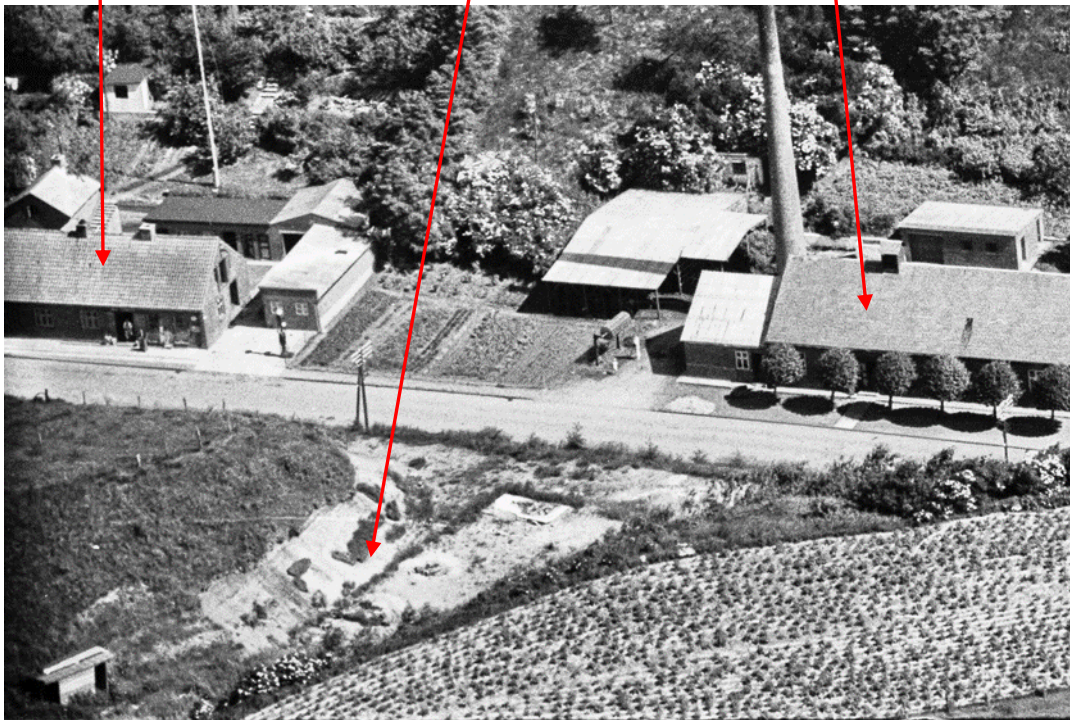
Et officielt tysk dokument

Tre nulevende personer med tydelig erindring

Købmand

Ryddet lejrplads

mejeri

Samlet og redigeret
af Christian Futtrup
august september 2022

Der har været en flygtningelejr i Gudum.

Jeg har i mit efterhånden lange liv flere gange hørt om at der skulle have været en flygtningelejr i Gudum. Ganske vist ikke særlig stor. Den skulle have været et sted midt i sognet, området - Klostermølle, Købmanden, forsamlingshuset, mejeriet.

Men ingen har kunne stedfæste det nærmere.

Ved Gudum sognearkiv, arkivernes dag i 2019 blev den nævnt.

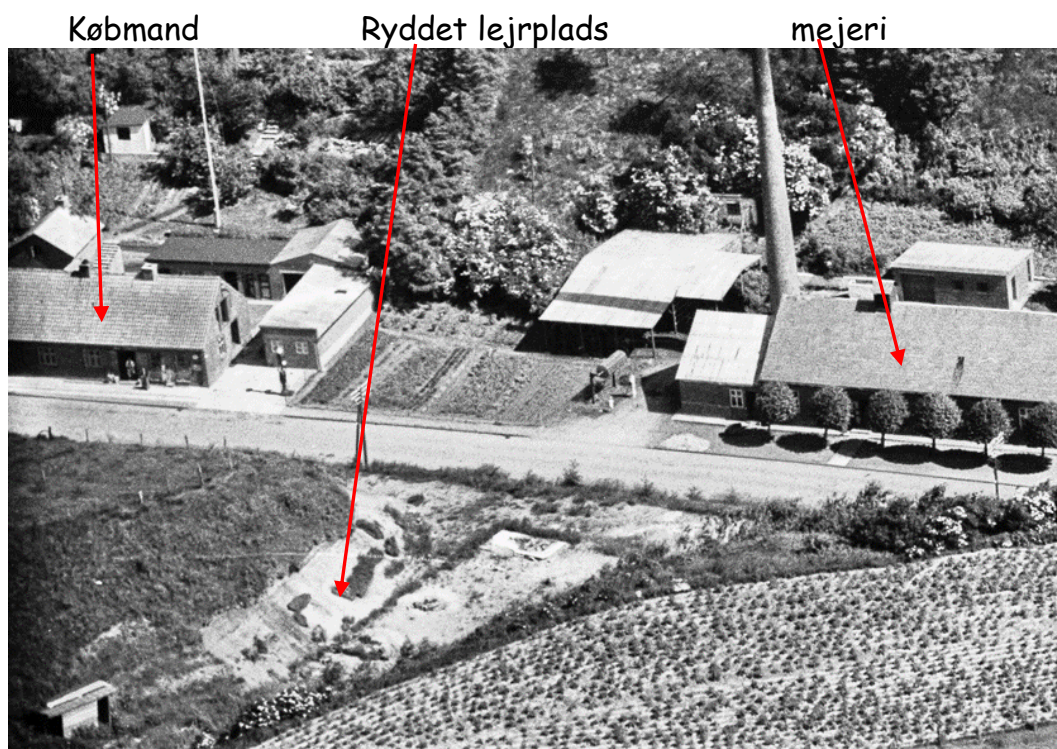
Det er jo desværre stadig et uhyggelig aktuelt emne med mennesker der bliver jaget på vild flugt under umenneskelige forhold.

Ved Arkivernes dag november 2021 var der fokus på Andelsbevægelsen opståen, også her i Gudum. Hans Colding og jeg påtog os at fortælle noget om dette og herunder om Thingtofte andelsmejeri.

Hans Colding skrev en præcis og omhyggelig historisk fortælling om andelsbevægelsen opståen lokalt.

eg søgte så at finde billeder til en power point præsentation, om Thingtofte mejeri. Billeder udefra af mejeriet var ikke noget problem at finde. Derimod fandt jeg ingen billeder fra mejeriets indre!

Til gengæld fandt jeg et luftfoto fotograferet i 1946 af de allierede styrker, der efter befrielsen fotograferede hele Danmark fra luften. Denne totale fotografering tænker jeg havde noget at gøre med de efterfølgende retssager om krigsskade erstatning.

Det var i sagens natur et gammelt foto og jeg fik under forsøgene med at tydeliggøre dette luftfoto, øje på noget afvigende på et areal på sydsiden af Fabjergvej overfor Mejeriet og Købmanden. Ved at forstørre det op virkede det meget afvigende, og var ikke noget naturskabt. Kunne det det være stedet hvor Flygtningelejren havde været? Med hjælp af Sognearkivets foto ekspert Niels Albek blev billedet gjort mere tydelig og detaljeret og der kom frem en baraklignende bygning med en dør, til syne.

I Mit oplæg om mejeriet, spurgte jeg ud i forsamlingen, da dette foto kom på skærmen, hvad denne afvigende plet kunne være og det fik Anna Marie Tovborg til at sige, at det kunne måske være der hvor omtalte Flygtningelejren havde været.

Foto med læge bolig øverst i venstre side

Andre søgninger på flyfoto bekræftede at der i årene efter 1946 fortsat var svage spor af noget afvigende på marken der tilhørte Gudumkloster. Min nysgerrighed var vakt.

Jeg spurgte derefter hver gang jeg traf nogen, eller kom i forbindelse med nogen, der var ældre end mig selv, om de have erindringer om noget ikke naturskabt på det sted.

Det første spor førte mig til Djursland, til Ellen Lassen, født Thomsen. Ellen var mere end 90 år gammel og opvokset her i Gudum, nabo til mit barndomshjem Højgård, Hendes far, Åge Thomsen var mælkekusk og kørte daglig mælk til Thingtofte mejeri. Ellen havde en tydelig erindring om barakkerne på sydsiden af Fabjergvej overfor købmanden. Hun har måske været med sin far på mælketuren flere gange og har derfor set barakkerne fra mælkevognen på turen til Thingtofte mejeri. Barakkerne må have været synlige, både når mælkevognen ankom til mejeriet og når den returnerede på hjemturen

Ved et skrivekursus i Gudum Sognehus først på året 2022, med Anna Marie Tovborg som underviser, var der hver gang en gæst.

Engang var gæsten, Mette Tovborg, der er opvokset i Klostermølle. Jeg fik efter dagens kursus en længere snak med Mette Tovborg, der er søster til afdøde Kresten Tovborg.

Hun havde ligeledes en klar erindring om barakkerne, der var indhegnet med pigtråd og var bevogtet af gående vagter. Børnene i Klostermølle havde strenge ordre om ikke at nærme sig lejren.

Jeg opsøgte en dag Ove Urt, tidligere byrådskollega, han har skrevet bogen "Flygtningelejren i Rom" I hans gemmer dukkede der en kopi op af et officielt tysk dokument der viste, at der den 4. juni 1945 havde været 33 flygtninge i Gudum flygtningelejren.

Det tyske dokument oversat til dansk: Liste over de hjemvendte, der blev føjet til Rom II-lejren.

Med dette dokument, samt luftfotoet fra 1946 og to nulevende personer der bevidnede at de tydelig kunne huske barakkerne, må det være fastslået at der har været en lejr og at lejren har været ovenfor brinken på sydsiden af Fabjergvej overfor købmand og mejeri.

Hvem var de flygtninge og hvor kom de fra?

Ifølge Ove Urts bog: "Flygtningelejren i Rom" og Inger Bjørn Knudsens bog "Bag pigtråd", om Rom Flygtningelejr og mange andre kilder var det flygtninge fra Østprøjsen som Russerne havde drevet på gående og vild flugt, kun medbringende hvad de kunne bære.

Eneste mulige flugtvej var over Østersøen, 500 - 600 km på åbent hav formentlig i tilfældige og skrøbelige fartøjer. Mange miner drev rundt i Østersøen og nogle af dem detonerede, skibe forliste og ombordværende druknede. Dertil kom at flugtskibene også blev beskudt.

Mange druknede og andre døde af sult og udmattelser inden de nåede sikkerheden i Danmark.

I første omgang blev flygtningene fordelt ud over Danmark i små lejre. Her i nærområdet blev der oprettet mindre lejre i Rom, Nees Skalstrup, Oddesund, Tørring, Resen, Nissum, Humlum og Gudum.

Selv om tyskerne havde kapituleret, så var det tyskere, der efter ordre fra højeste sted i Berlin forestod arbejdet med fordelingen rundt i Danmark. Dansk politi og andre myndigheder var på det tidspunkt ikke eksisterende eller sat helt ud af spillet.

Inden længe blev flygtningene samlet i større lejre, her på egnen i Rom lejren syd for Lemvig. Der var mangel på barakker og på svensk træ til barakker så når man flyttede flygtninge til et nyt sted så flyttede man også barakkerne med til det nye sted.

Foto af en typisk barak fra ukendt sted

Kommunerne fik ansvaret for og udgifterne til husly og mad til flygtningene. I en skrivelse som Lemvigs daværende borgmester sendte til en overordnet myndighed gjorde han opmærksom på at det kun var nogle af de små lejre der havde mad til bespisningen.

Heraf må man kunne slutte, at der så også var lejre der, manglede forplejning og mad til flygtningene.

Jeg tænkte så om der måske var mere lokal viden at hente i det lokale dagblad, Lemvig Folkeblad fra den tid. Så min hustru Ester og jeg begav os til læsesalen på Lemvig Bibliotek og vi har læst aviserne fra Lemvig Folkeblad i perioden fra 1. oktober 1944 til og med udgangen af 1946.

Det fik vi ikke meget ud af, i al fald ikke om flygtningelejren i Gudum. Ingenting og næsten heller ikke noget om flygtningelejren i Rom. Det som har berørt mange menneskeskæbner på gennemrejse her på vores egn, er stort set gået helt under radaren i den lokale presse.

Med forbehold for ting vi kan have overset så var det nærmeste vi kom:

* f.eks. at et DFDS.s skib i en periode, hver anden dag sejlede 2.000 flygtninge fra Nord Sjælland til nord Jylland, hvor de blev indkvarteret i en barakby ved Ålborg lufthavn.

- Tyske soldater der avlede 5.000 børn med danske kvinder,
- tyske flygtninge der ikke kunne vende hjem før, alle Slavearbejderne var sendt hjem og de tyske arbejdere er sendt tilbage til Kul-distrikterne,
- * Tørverationering, og tørv fra Byskov mose der nu kun sælges mod kontant betaling.
- * Cykelslanger klippet i strimler som erstatnings materiale for små elastikker.
- * Omtale af en evakueringsplan for Lemvig by.
- * frihedsfest i Gudum Forsamlingshus.

Et par sidegevinster fik vi dog, med lokale Gudum nyheder om Gudum boerne dengang., men det er en helt anden historie som vi selvfølgelig har kopierede til Gudum sognearkiv til lokalt brug.

Efterskrift:

Efter offentliggørelsen af min artikel om Flygtningelejren i Gudum meldte et tredje øjenvidne sig med en klar erindring om flygtningelejren. Det var Birthe Avery hvis far, læge Freddy Christensen, der både boede privat og havde konsultation i nabohuset vest for købmanden.

Birthe Avery skriver:

ganske rigtigt, der var en flygtningelejr, som angivet. Min far var læge i Gudum, Freddy Christensen, og jeg var netop fyldt 14 år, da krigen sluttede. Min far ydede lægehjælp til flygtningene, selv om det vist ikke var tilladt, men vi børn, jeg og min bror Helmer, havde strenge ordrer om ikke at besøge lejren, argumentet var, at de havde lus! Det var nok en forklaring, vi børn bedre forstod. Men bortset fra det, var det jo en tid uden antibiotika, hvor børnedødeligheden var stor i samfundet. Jeg er meget glad for dette billede og oplysningen om lejren, for jeg har som voksen undret mig over ikke at kunne finde bevis for mine barndomserindringer, Og jeg husker også denne lokation på marken, som angivet. Tak.

Christian Futtrup
august / september 2022.

2203062303